

ЛІБЕРАЛЬНИЙ СВІТОПОРЯДОК ТА ІДЕЯ СВІТОВОГО УРЯДУ ВУДРО ВІЛЬСОНА

У кожному столітті, ніби наслідуючи якийсь закон природи, з'являється країна, що володіє міццю, волею, а також інтелектуальними і моральними стимулами, необхідними, аби піднести всю систему міжнародних відносин до власних цінностей. У ХХ ст. жодна із країн не завдала настільки рішучого і, одночасно, настільки амбівалентного впливу на міжнародні відносини, як Сполучені Штати Америки. Жодне із суспільств не наволягало настільки сильно на неможивості втручання у внутрішні справи інших держав і не захищало настільки пристрасно універсальності власних цінностей.

До початку ХХ ст. в американській політиці переважали ізоляціоністські тенденції. Потім дві обставини ввели Америку у сферу загальносвітової політики: швидкий ріст її потужностей і поступове руйнування міжнародної системи, центром якої була Європа.

Саме в руках Вудро Вільсона знаходилося управління країною, коли США, всіяко опираючись, були захоплені у вир світових подій. Вудро Вільсон розумів, що Америці судилося виконати вирішальну роль у світовій політиці.

У першій світовій війні Вільсон претендував на роль своєрідного месії, який покаже ворогуючим державам короткий шлях до миру. Вудро Вільсон запропонував програму мирного врегулювання "14 пунктів", котра обґрунтовувала нову модель міжнародних відносин. Ставлення до цього документу постійно змінювалося, часто від нейнегативнішого, до цілковито позитивного.

Поява Вудро Вільсона на історичній арені мала для США доленосне значення, він став лідером, що кардинально змінив хід історії власної країни. Саме Вільсон запевнив Америку в тому, що вона є "маяком-дороговказом" для всієї іншої частини людства.

Вудро Вільсон став творцем месіонерського підходу до зовнішньої політики США, суть якого зводилась до віри в те, що Сполучені Штати володіють кращою в світі системою управління, і тому досягнути миру людство зможе тільки тоді, коли відмовиться від традиційної дипломатії і прийме властиве для США ставлення до міжнародного права і демократії.

Вільсон першим побачив як повинна виглядати універсальна світова організація – Ліга націй, якій було призначено зберігати мир через втілення принципу колективної безпеки, а не шляхом створення альянсів.

Входження Америки у міжнародну політику перетворилося у триумф віри над досвідом. З того часу як у 1917 р. Вудро Вільсон вивів Америку на світову політичну арену, вона стала до такої міри впевнена у власних силах і впевнена у справедливості своїх ідеалів, що найголовніші міжнародні договори ХХ ст. стали втіленням американських цінностей – починаючись від Ліги націй і аж до Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Загибель радянського комунізму знаменувала перемогу вільсонівських ідеалів, але, за іронією долі, це поставило США перед лицем такого світу, утворення якого вона упродовж усієї своєї історії намагалась уникнути. В межах утвореного міжнародного порядку націоналізм набув другого дихання. Нації набагато частіше стали переслідувати власні інтереси, аніж наслідувати високоморальні принципи Вільсона; частіше змагатися і сперечатися, аніж співпрацювати.

У вільсонівстві втілилася головна трагедія Сполучених Штатів на світовій арені, вони не можуть ані відгородитися від світу, як століття тому, ані господарювати в ньому. Країна не здатна змінити відношення до ролі, прийнятої для себе в процесі історичного розвитку.

Вудро Вільсон зробив чималий внесок у побудову нового світового порядку, хоч його ідеї ніколи не сприймалися однозначно, а його рідною країною були відкинута. Проте Вільсон завжди вважав, що вирок йому винесе історія. Його подія справдилася, зараз ми спостерігаємо за тим як США користуються ідеями свого “політичного месії”, іноді самі навіть цього не підозрюючи.